

ΕΓΩ

Είμαι παιδί και πιά σκυφτός σά νάχω πιά γεράσει,
Κάνοντας μ' ύσους συντροφιά τὰ δγδόντα, ἔχουνε φτά-
(σει.)

Φεύγουνε λέν κ' ἔνας: με τί, κόσμε, καημιό σ' ἀφίνω
Ἔτσι ἡ ζωὴ ναι, λέω και γώ, π' ἀγάλια ἀγάλια σβύνω.

Ἦρες μιλάμε, κ' ὕστερα, ὡς νυχῶσει, ξεκινᾶμε,
Σιγά σιγά, και σιωπηλοὶ τὸ δρόμο δρόμο πᾶμε.
Και παιδινοντας, ἐπάνω μας πλανιέται τὸ φεγγάρι,
Τόσο πικρὰ, τὸν πόνο μου σά νάχει ἐκεῖνο πᾶρει.

Ευλόγιστρο

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜ. του «ΝΟΥΜΑΣ»: Τὸ πονεμένο αὐτὸ τραγου-
δι τοῦ Ραφτόπουλου ἐλιζουμε νὰ συγκινήσει:
τοὺς ἀσυγκίνητους ἀρμόδιους πὸν ἄν
κ' ἔπαθε ὁ ποιητὴς στὴ Δημόσια ὑπηρεσία, πε-
τάχτηκε σὰ σκυλί στους δρόμους, γιὰ νὰ θρεῖ
ἴσως κὶ αὐτὸς τὴν τύχη τοῦ Κρυστάλλη. Ὁ
Ραφτόπουλος δὲν εἶναι ποιητὴς τῆς ἀράδας.
Εἶναι ποιητὴς μὲ ἀξία, και γιὰ νὰ ἰδοῦν οἱ
ἀρμόδιοι, σὰ σὲ καθρέφτη, τὴν ἐγκληματικὴ
ἀπονία τους, δημοσιεύουμε δῶ ἕνα σημαντι-
κὸ γράμμα πὸν τοῦστειλε ὁ Παλαμᾶς μὲ ἡμε-
ρομηνία 20.4.1918:

Φίλε ποιητή,

Μὲ ρωτᾶτε πῶς μοῦ φάνηκε τὸ βιβλίο ἔκ το
τῶν τραγουδιῶν σας. Δὲ δυσκολεύομαι νὰ σᾶς ἀπαν-
τήσω (και μ' ὄλη τὴ σκέψη πῶς ἡ ἐντύπωσή μου μπο-
ρεῖ νὰ μὴν ἔχει κανένα ξεχωριστὸ βάρος μπροστὰ στὴ
συνείδηση πὸν θὰ ἔχετε τῆς ὁμορφιάς τοῦ τραγου-
διοῦ). Τὸ βιβλίο σας μὲ τοὺς λιγοστοὺς ἀκριβομετρη-
μένους του στίχους μὲ συγκίνησε: μὲ τὴ συγκίνηση
πὸν ἀναδεύει σὰν κάτι πὸν ὕστερ' ἀπὸ τὸ θούσημα
τὸ κοσμικὸ κὶ ἀπὸ τ' ἀχολόγημα ἑνὸς θροντεροῦ κό-
σμου (θροντες και ἦχοι πὸν μπορεῖ νᾶναι γιομάτοι
ἀπὸ τὴν πὸν μεγαλόπρεπη ποίηση), μᾶς φέρνει σὲ
μιὰν ἀπόμωρη γωνιά, πὸν μᾶς μιλεῖ μὲ τὴ σιωπὴ τῆ
σιωπῆ, πὸν μόλις τὴν τρεᾶζει, σὰν ἀπὸ φιλὴ τάρασμα
τὸ τᾶν τοῦ ἔσπερινοῦ. Μὰ ἡ σάλπιγγα πὸν σημαί-
νει ἡ ἀνοιξη; Δὲν πειράζει: θὰ μποροῦσε νὰ τὴ ση-
μάνη και ἡ πεταλοῦδα πὸν ἀνασαινει ἐπάνω ἀπὸ τὸν
τάφο τῆς Ἀννούλας σας.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα σας χωριστὰ τυπωμένα βιβλία μοῦ
ἔχε κάμει εὐχάριστην ἐντύπωση πῶς βλέπατε σὲ κά-
ποιαν ἀπλότητα και λιτότητα πὸν σᾶς γύριζε πρὸς τὸ
δημοτικὸ τραγοῦδι. Μ' ἀρέσουν οἱ ἀπλοὶ και οἱ λι-
τοί, καθὼς μ' ἀρέσουν οἱ διπλοὶ και οἱ πολύτροποι και
οἱ μὲ πολυτέλεια φορτωμένοι και οἱ ἀκόλαστοι. Φτά-
νει ὄλ' αὐτὰ νὰ δείχνουνε χαρχατήρα και ρυθμὸ,
γλώσσα και τέχνη, νὰ ἔρχονται στὴν ὠρα τους και
νὰ μᾶς ξανοίγουν τὴ χορτασμένη ὄρεξη.

Μὲ τὸ τελευταῖο σας βιβλίο ἀνεβαίνετε. Ἡ καλω-
σύνη σκέπη σας. Γαλήνια κοιτάζετε, κὶ ἀνίσως και
δακρῖζουν κάποτε τὰ μάτια σας, δὲν εἶναι τίποτα τὸ
χαμυγελὸ σας παιδικιώτατο. Στους πὸν σκοταδερά πο-
λεμητήριους καιροὺς ἀντικρίζετε τὸ φῶς και τὴν εἰ-

ρήνη. Ἡ ἀπὸ κάποιο τῆς καρδιάς ἀσυνείδητο σπρώ-
ξιμο ἢ ἀπὸ τὸν Ἀρχιμουσικὸ πὸν διευθύνει τὰ ὄργα-
να μᾶς ὀρχήστρας: τῆς ὀρχήστρας, πὸν κ' ἔσεις βυλ-
θήκατε νὰ πᾶξετε ἄρα (ποῖος ἔξερει; τὸ ἴδιο κάνει),
δείχνετε χριστιανικὰ μυστικὸ. α. α. α. λατρεύετε τὸν
Κύριο: μὰ τίποτ' ἐπίσημα λειτουργικὸ ἢ ὀρθόδοξα ἢ
ὀπωσδήποτε σπουδαζόμενα θεολογικὰ. Ὁ Θεὸς σας,
πὸν κοιμᾶται και ξυπνᾶ, λίγο διαφέ-
ρει ἀπὸ τὴν παρθενική σας φίλη, ἀπὸ τὸν ἔρωτά σας
μὲ τὸ χαμυγελὸ του, ἀπὸ τ' ἀγγελούδια σας μὲ τὰ
λουλούδια, ἀπὸ σᾶς, και μὲ ὄλα τὰ «Δόξα ἐν Ὑψί-
στοις» πὸν τονίζετε. Σὰν παιδάκια μοῦ φαίνονται
οἱ στίχοι σας, πὸν κοιτάζουνε μονάχα μὲ μεγάλια ὄλα-
νογιμένα μάτια: στοχαστικὰ ἢ ἀστόχαστα; ποῖος ἔξε-
ρει! Μιὰ κορούλα, ὅποια, ρίχνει στὸ ἀστόλιστο λαϊκὸ
λιθανιστήρι της ἕνα σπυρὶ μοσκολίβανο και θυμιατί-
ζει τὸ κόνισμα μᾶς Παναγιᾶς, ὅποιας. Πῶς μ' εὐ-
φραίνει τὸ μοσκολίβανο! Ἀπὸ εὐλάβεια χριστιανική;
Δὲν τὸ πιστεύω. Και ἡ ποίηση θρησκευα εἶναι. Ἡ ἀ-
πὸ τὸ Θεὸ τοῦ πατέρα μας ἢ ἀπὸ θεοῦς, κάθε λογιῆς
θεοῦς, βγαλτὴ και ὀδηγημένη; ἢ τὸ Σταυρὸ κρατών-
τας, ἢ προσκυνώντας τοὺς Βάσι και τοὺς Μολόχ, λί-
γο φροντίζω. Ἡ ποίηση μὲ τὸ τραγοῦδι της, θέλει
δὲ θέλει, και μὲ ὅποια ἰδέα, εἶναι, θρησκευτικὴ. Δὲν
ὑπάρχουν θεοί. Τὰ πράγματα εἶναι θεῖα, εἶπεν ἕνας
σοφός: γι' αὐτὸ τοὺς πλάσαμε τοὺς θεοὺς: γιὰ νὰ τὰ
ἐκφραζοῦν.

Μὰ θὰ ἦθελα τὸ στίχο σας περισσότερο λαγαρισμέ-
νο, σημαδεμένο ἀρμονικώτερα ἀπὸ τὸ ἀπαλὸ γέλασμα
τοῦ κόσμου, στὸ Ἐύπνημα τοῦ Κυρίου.
Τοῦ ἀφίνετε, πὸν και πῶ, (δὲν πειράζει ἂν εἶναι κά-
πως σχολαστικὴ ἢ παρατήρησή μου), κάποια σημά-
δια κοσμικὰ, τραχεῖας βίας, και τὸν παραφορτώνετε
μὲ τὴ συνίζηση. Ἀφήστε τὰ τραχιά και τὰ διαστικὰ
γιὰ τὸ στίχο σας, δταν θὰ σᾶς ἔρθε ἡ ὄρεξη — ποῖος
ἔξερει; — νὰ ὑμολογήσετε τὸ Σατανά.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

"ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΜΟΥ,

1

Τὰ λάθη σου μ' ἀράδιασαν και μοῦπην τόσα - τόσα,
"Ὅσα μπορεῖ, ἀγάπη μου, νὰ πει ποτές μιὰ γλώσσα.
Κὶ ὅμως σὲ δικολόγησα, κὶ ἀλήθεια, νὰ σοῦ πῶ.
Κανέναν δὲν πίστεψα ἐγὼ πὸν σ' ἀγαπῶ.
Μ' ἄκου! νὰ σὲ κακολογούν νὰ μὴν τοὺς κάνεις πᾶλι.
Δὲ σ' ἀγαποῦν, ὅπως ἐγώ, ἀγάπη μου, κ' οἱ ἄλλοι.

2

Μακρὰ μοῦ δταν ἔλειπες αὐτὴ τὴ σκέψη κάνο:
Νὰ ζήσω πᾶλι νὰ σὲ δῶ και ὕστερα... ὡς πεθᾶνω.
Μὰ τώρα ὑποῦ γύρισες ἀγάπη μου, και σ' εἶδα,
Πάντα νὰ ζῶ νὰ σὲ θεωρῶ ἔχο γιὰ μόνη ἑλπίδα,

3

"Ἀχ, τῶνομά σου πρόφερα ὦρα πρὶν σβύσω λίγη,
Κὶ ὁ Χάροντας, σὰν τᾶκουσε, τσακίστηκε νὰ φύγει.
Και τῶνομά σου ἄγγελος γίνηκε νὰ μὲ σώσει,
"Ὡ, πόση τῆς ἀγάπης μας ἡ δύναμη εἶναι! πόση!

Γιάννενα 1918

ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ